

Muriel Blaive

Autor: Jan Borg

Proti černobílému vidění. Normalizace byla tónovaná. Nejen v odstínech šedi.

Již loni jsem četl, jak z Ústavu pro studium totalitních režimů (občas označovaného za pseudovědeckou a v každém případě ideologickou instituci), **propustili** Muriel Blaive, renomovanou zahraniční historičku. Šéf Kudrna (nevíme zda a jaké má akademické či jiné badatelské vzdělání) vysvětluje, že „kolegyně je bezpochyby vzdělaná žena, bezpochyby rozumí svému řemeslu, ale on nepochybuje o tom, že náš pohled na minulost je naprosto rozdílný a nechce, aby na půdě ústavu zaznívaly výroky, které prostě znevažují *to* (... ?) zákonné poslání“. Paní Blaive se údajně znemožnila svým výrokem, že „tady v době vlády **komunistické** strany nešlo o vůbec žádné násilí, ale všechno bylo součástí široké dohody obyvatelstva s vedením státu“. Paní Blaive namítala, že tato Kudrnova interpretace je překroucená, diktatura jedné strany tu samozřejmě byla, ale to neznamená, že lidé nemohli nic dělat: „V každodenním životě většina lidí vždy možnost volby měla, vstoupit nebo nevstoupit do strany, spolupracovat nebo ne, podepsat antichartu nebo ne, posílat děti do SSM nebo ne atd.“

Nebudu se zabývat dále tím, jak paní Blaive poté správně argumentuje, co je skutečný vědecký výzkum, což v zahraničí (ještě?) vědí, tady možná ne a že nejspíše nelze vyhodit člověka za to, jak se dívá na dějiny.

Zavzpomínám raději na svého strýce a několik jeho kamarádů či kolegů z oné docela klíčové doby a dovolím si uvést několik faktů, kterým by se zřejmě podivila i paní Blaive, jak budou konkrétní a vypovídající.

Navštívil jsem strýce nedávno a znovu se ho vyptal na vše, co jsem od něho tu a tam slýchal. A on mi znovu vyprávěl, jak v problematickém roce 1970 po vysoké škole a později po zaškolení nastoupil do jednoho severočeského státního a dost exponovaného úřadu – musím hned poznamenat že poté, co odtud skutečně propustili pracovníky, kteří nesouhlasili se vstupem vojsk. (Dnes by možná měli problém se vstupem vojsk do jiného státu – a třeba by došlo i na trestní řízení?) Bylo nutné je nahradit, vzali tedy nové, bezpartijní pracovníky a na nic se jich neptali. Za celou dobu působení v tomto úřadě strýce prý nikdo nikdy nevyzval ke vstupu do strany, chtěli po něm prostě, aby pracoval. Od státu d o s t a l byt, velmi pěkný, za který platil celých dvacet let, ať již pak pracoval kdekoli 800 Kč měsíčně i s telefonem, což byla tak třetina jeho nástupního platu. Nenutili ho, aby chodil na nějaké brigády, ani na májové manifestace (pravda, ještě jako elév u jiné podobné instituce na ni jednou přijel – tehdy raději ještě ano – , ale jinak dost nabroušená šéfová komunistka se jen podivila, že dorazil, když dojíždějící nemusejí).

Do jeho rozhodování o občanech nikdo zvenčí nezasahoval. Jeden případ za všechny. Když protistrana argumentovala proti odpůrci také tím, že je adventista a v rozhodovacím grémiu byla i někdejší prominentní stranická pracovnice, která kdysi i „jaksi točila s fráterníky“ (zejména je ovšem přesvědčovala, aby uznali otcovství k dětem, pro přiznání výživného a přídavek na děti), dotyčná před rozhodnutím uznala, že ten člověk má výborné pracovní posudky, dobrou pověst, a že protistrana nebude zneužívat jeho náboženské přesvědčení. Uvádím, jak mi bylo řečeno. Z instituce strýc odešel, až když měl problémy se vedoucím, ty však naprosto nebyly politické.

Další zkušenosti s diktaturou již jen telegraficky: strýc d o s t a l všechny t ř i byty, ve kterých postupně bydlel, od Státu (když před časem odešel do důchodu, musel se z toho posledního vystěhovat, jelikož tam vlastníci ze dne na den trojnásobně zvýšili nájem a nijak nedbali, kolik do nemovitosti za léta sám investoval). Náklady na odborové rekreace bývaly opravdu směšné. A podnikové vánoční večírky pořádané jedním bodrým dělnickým ředitelem byly prý stejně výrazné pohoštěním i srdečností, jako obdobné večírky jeho kolegy, který později pracoval v úřadě jistého pana biskupa. Onen podnik řízený dělnickým kádrem však stavěl kvalitní zemědělské stavby, platil beze zbytku velké daně a svým pracovníkům všech kategorií zajišťoval slušné živobytí. V životě však zajisté nejde jen o hmotné požitky. Proto nemůže zapomenout na slova předsedkyně stranické organizace, která, když byl strýc u nadřízeného nespravedlivě očerněn, následně při poradě prohlásila, že „se nebude dbát na nějaké pomluvy“ ...

Máme tu tedy jeden příklad člověka, který nikdy nebyl komunista, legitimací ani přesvědčením, stranictví po něm nechtěli ani v dalších státních institucích, vždy jen žádali, aby pracoval (jo, už to slyším: Arbeit macht frei!). Člověka, který se ovšem nestavěl proti režimu, nebyl disidentem už jen proto, že o historických podmínkách a souvislostech takových změn věděl své. Poklonkovat ale nikomu nemusel a po převratu, protože nebyl ve

straně, naopak nahradil odstraněnou stranici, která se najednou ocitla na nesprávné straně a do vedoucí funkce se již nehodila. (Mimochodem, na jedné stavbě se strejda naprostou náhodou potkal se známým Magorem, kterého tam zrovna vyslychali kvůli rozvodu, k němuž patrně přispěla i politická perzekuce, leč víme, že ani po listopadu nebyl tento arcidisident spokojen, na kteréhosi funkcionáře demokratického režimu dokonce vystrkoval holý zadek atp.) Příznačné je, že právě tehdy, po sametu, se poprvé osobně setkal s pokusy o politické ovlivňování – do úřadu mu volali různí představitelé nového režimu, partajníci a poslanci. Nové také bylo, že teď se jich exponovalo víc a ještě se mezi sebou rvali... Jeden významný disident požadoval informace o politické minulosti nadřízeného, jiní hledali „kompro“ jeden na druhého – zkrátka i mezi těmito bojovníky byly různé lidské „cenové kategorie“.

Strýcovi přátelé dnes již komunikují hlavně maily a rozesílají si přitom přílohy s obsahem, který by podle mladých městských liberálů nejspíš platil za dezinformační, tj. matoucí už tak retardované senilory. Leccos pánové přepošlou i mně, jenže nás mladší tyto výtvary spolehlivě odrazují už svou lampasáckou (armáda, resp. určité její složky, byla jedním z prvních míst, kde si člověk mohl osvojit jisté „komputerové kompetence“) či jinak nevkusnou grafikou, takže je zpravidla ani neotvírám. Jeden obzvlášť rozsáhlý a naléhavě doporučený s názvem „Účet sametu“ jsem si ale nakonec i uložil! Vedle mnoha pro jedince obtížně ověřitelných tvrzení o popřevratových rozkrádáních a majetkových přesunech do cizích rukou, překonávajících patrně i důsledky Bílé Hory, tam totiž stojí i řádky o skutečnostech, které může buď rovnou vidět, nebo alespoň posoudit každý, jehož perimetr o něco přesahuje vlastní pupek, popř. čistě rodinné zájmy. Autor se ptá a ptá (nejen) po materiálních podmínkách života za totáče:

Kdo elektrifikoval zemi?

Kdo nastavěl vodní, tepelné, ba atomové elektrárny?

Kdo plynofikoval zemi?

Kdo postavil fabriky v každém městě?

Kdo vybudoval zemědělská družstva ve většině vesnic a měst?

Kdo vybudoval silnice tak, aby bylo spojení do každé vesnice?

Kdo vybudoval železniční tratě, kdo je elektrifikoval?

Kdo zajistil levné spojení do každé vesnice od rána do půlnoci?

Kdo poskytoval slevy na dopravu pro studenty a pracující?

Kdo nastavěl směšné králíkárný pro lidi, co dnes mají hodnotu milionů?

Kdo dával nevratné půjčky rodinám na koupi zařízení a stavbu rodinných domů?

Kdo umožnil bydlet mladým rodinám v levných nájemních bytech?

Kdo poskytl mladým rodinám nenávratné, novomanželské půjčky?

Kdo zajistil, že věci pro malé děti byly za směšné nízké ceny?

Kdo dokázal dát práci všem svým občanům?

Kdo zajistil, že lidé vydělávali tolik, aby každý mohl vyžít?

Kdo postavil rekreační zařízení?

Kdo vybudoval v obcích vodovody, regulaci potoků?

Kdo vybudoval i ve větších obcích kina, knihovny, kulturní domy, požární zbrojnice, obchody?

Kdo dokázal motivovat lidi, aby zlepšovali stav své obce bez nároku na odměnu?

Kdo zajistil opravdu bezplatné školství na všech stupních?

Kdo vybudoval školní budovy s tělocvičnami a hřišti?

Kdo vybudoval domy mládeže a staral se o aktivity mládeže ve volném čase?

Kdo postavil zimní stadiony na hokej, fotbalové stadiony, sportovní haly, plovárny a jiná sportovní zařízení?

Kdo zajistil bezplatnou zdravotní péči pro všechny?

Kdo poskytoval pracujícím rekreace na zotavenou zdarma?

Kdo postavil nemocnice a zdravotnická střediska?

Kdo vybudoval telekomunikační systémy, rozhlasové a televizní vysílání?

Kdo zajistil, že lidé se nebáli chodit v noci po městech a vesnicích a cítili se bezpečně?

Kdo zajistil, že nebyli bezdomovci?

Kdo zajistil, že všichni cikáni museli chodit do zaměstnání?

Kdo zajistil, že když do práce nechodili, nedostali výplatu ani rodinné příplatky?

A pak si tazatel i vítězoslavně odpovídá. Jistě, velkou část těchto výtěžků na k lidem jinak poměrně nevlídné krajině (přírodě) nelze připisovat jako zásluhu jednomu konkrétnímu

režimu, neboť odpovídají obecně modernizační tendenci, kterou podmínila evropská vědeckotechnická devatenáctého století. Ale schválně, projděte se a rozhlížejte se po svém okolí, zamyslete se a odškrťávejte, co z těchto „samozřejmostí“ trvá a co ne. A v jaképak asi stavu je řada těch institucí a zařízení, včetně zotavoven v lázeňských městech, teď?

Paní Blaive možná ani netuší, co tu mezi pamětníky oné doby také koluje, ale poznání, kam to vstoupila, se jí dostalo: nadarmo se dovolávala toho, že si tu mnozí historici (a kdyby jen oni!) nedokážou představit, že v nezávislé historiografii **nejde o vyjádření a prosazení jedné definitivní „historické pravdy“**, ale o diskusi, bádání... Na fotografii vyhlíží jako velmi milá dáma, z některých odpovědí se zdá, že bude i dámou velice naivní: vůbec asi nezná ta pěkná přízviska, která jsme rovněž podědili z *Rudého práva*, např. „revizionistický“, a lid i publicisté je používají stejným způsobem jen v nynějším kontextu. Paní Blaive se u nás naštěstí nedožila současné války na východě, to by viděla „důsledky pohledu na minulost a přítomnost současné krize“. A jaké tanečky musí provozovat nejen badatel, aby eventuálně mohl vyslovit některé o realitu opřené názory, zejména třeba ne z ruských, nýbrž z amerických pramenů (!) a dokonce i z vlastních vzpomínek pamětníků, a ne jenom jakési propagandistické a zlovolné fikce, nebo to, co se chce kdo slyšet. Ostatně mohli bychom zase psát např. o panu Drulákovi ... a co jemu se stalo, když ho z místa vypudil jistý bakalář, navíc ze strany, která má opravdu překvapivý (i když na naše poměry asi ne...) počet ministrů vzhledem k procentu svého volebního „úspěchu“.

Neustále se tu vymezujeme proti bývalému režimu, nakonec ale mimo bývalých komunistů v parlamentu, v politických stranách a jiných orgánech, máme i presidenta s extra komunistickou minulostí a s obdobně těžce poznamenanou paní. Jeden ze zmíněných strýcových přátel nedávno nadhodil otázku, čímž bude muset tento konvertita důvěru svých školitelů a sponzorů oplácet? A možná trochu nevhodně při tom připomněl nacionálně socialistické důstojníky, agenty a experty, které si po prohrané válce vítězné mocnosti tak rychle rozebraly...